

Інститут педагогіки
НАПН України

Збірник матеріалів
У МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ

СВІТ ДИДАКТИКИ: ДИДАКТИКА В СУЧАСНОМУ СВІТІ

9-10 грудня 2025

До 100-річчя заснування
Інституту педагогіки
НАПН України

Київ
2026

Національна академія педагогічних наук України
Міністерство освіти і науки України
Відділення загальної середньої освіти і
цифровізації освітніх систем НАПН України
Інститут педагогіки НАПН України
Державний педагогічний університет імені Іона Крянге в Кишиневі (Республіка Молдова)
Малопольський державний університет
імені капітана Вітольда Пілецького в Освенцимі (Республіка Польща)
Міжнародна академія прикладних наук в Ломжі (Республіка Польща)
Університет природничих наук у Варшаві (Республіка Польща)
Інститут україністики Варшавського університету (Республіка Польща)
Резекненська академія Ризького технічного університету (Латвійська Республіка)
LUMEN Conference Center (Румунія)
Грузинський міжнародний університет (Грузія)
Промисловий, технічний й автомобільний заклад
профільної середньої освіти в Їглаві (Чеська Республіка)
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
Рада молодих вчених НАПН України

***Збірник матеріалів
V МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ
«СВІТ ДИДАКТИКИ: ДИДАКТИКА В СУЧАСНОМУ СВІТІ»***

**До 100-річчя заснування
Інституту педагогіки НАПН України**

***Київ
Видавництво Людмила
2026***

*Рекомендовано до друку вченою радою Інституту педагогіки НАПН України
(протокол № 2 від 05 лютого 2026 року)*

ЕКСПЕРТ:

Головко Микола Васильович, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, заступник директора з наукової роботи Інституту педагогіки НАПН України.

РЕЦЕНЗЕНТ:

Опалюк Тетяна Леонідівна, доктор педагогічних наук, професор, декан факультету спеціальної освіти, психології і соціальної роботи Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

ЗА ЗАГАЛЬНОЮ РЕДАКЦІЄЮ

доктора педагогічних наук, професора, дійсного члена НАПН України

Топузова Олега Михайловича,

доктора педагогічних наук, професора, члена-кореспондента НАПН України

Малихіна Олександра Володимировича.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Арістова Наталія Олександрівна, доктор педагогічних наук, професор;

Калініна Людмила Миколаївна, доктор педагогічних наук, професор;

Попов Роман Анатолійович, доктор педагогічних наук, доцент, старший дослідник;

Павельчук Марина Олександрівна, кандидат педагогічних наук;

Ліпчевська Інна Леонідівна, доктор філософії в галузі знань 01 «Освіта / Педагогіка»;

Тетик Валентина Романівна.

С24 Світ дидактики: дидактика в сучасному світі: зб. матеріалів V Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 09–10 грудня 2025 р. / за наук. ред. доктора педагогічних наук, професора, дійсного члена (академіка) НАПН України О. М. Топузова; доктора педагогічних наук, професора, члена-кореспондента НАПН України О. В. Малихіна. Київ : Видавництво Людмила, 2026. 674 с.
ISBN 978-617-555-352-7

До збірника увійшли матеріали учасників V Міжнародної науково-практичної конференції «Світ дидактики: дидактика в сучасному світі» (09–10 грудня 2025 р.).

У матеріалах конференції розглянуто питання теорії і методології сучасних дидактичних процесів; організації освітнього процесу в Україні в умовах воєнного стану; компенсації освітніх втрат в умовах воєнного стану в Україні та повоєнний період (інноваційні підходи, технології, моделі, методики, методи і засоби навчання); психолого-дидактичних проблем організації освітнього процесу в умовах інформаційного суспільства; тенденцій розвитку сучасної дидактики (зарубіжний досвід); трансформаційних процесів в освіті XXI століття (дистанційне та змішане навчання); формальної, неформальної, інформальної освіти; інноваційних підходів, технологій, методик, методів, прийомів і засобів навчання.

Збірник адресовано науковцям, науково-педагогічним працівникам, педагогам, докторантам, аспірантам, студентам.

УДК 37.02(063)

За зміст публікацій, достовірність інформації, цитат, покликань на літературні джерела відповідальність несуть автори.

ISBN 978-617-555-352-7

© Інститут педагогіки НАПН України, 2026

© Видавництво Людмила, 2026

4. Martin S. (2023). Digital simulations in law enforcement education: Pedagogical perspectives. *International Journal of Training and Development*, 27(1), 56–74.
5. Nugroho A. (2023). Language and culture awareness in legal English training. *ESP Today*. 11(1), 22–39.

Столяренко Ок. В.

*Вінницький національний технічний університет
(Вінниця, Україна)*

Столяренко Ол. В.

*Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського
(Вінниця, Україна)*

СИНЕРГЕТИЧНА МОДЕЛЬ ІНТЕГРАЦІЇ ФОРМАЛЬНОЇ, НЕФОРМАЛЬНОЇ ТА ІНФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ ДЛЯ РОЗВИТКУ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Сучасні вимоги глобалізованого світу та динаміка ринку праці висувають нові стандарти до рівня іншомовної комунікативної компетентності випускників закладів вищої освіти. Традиційна формальна освіта часто не встигає за швидкими змінами в мовній практиці та соціокультурному контексті, надаючи перевагу академічним знанням над практичними комунікативними навичками. Водночас, потужні ресурси неформальної освіти (мовні клуби, MOOCs, тренінги) та інформальної освіти (самостійне використання медіа, спілкування у соціальних мережах, подорожі) залишаються здебільшого неінтегрованими та неоціненими у межах навчального процесу.

Виникає парадоксальна ситуація: студенти активно використовують позааудиторні ресурси для вивчення мови, але ці результати не відображаються належним чином у системі оцінювання формальної освіти. Крім того, ігнорування етичного виміру самостійного навчання (академічної доброчесності, відповідальності та соціальної взаємодії) у процесі неформальної та інформальної освіти може призвести до формування компетентності без стійких ціннісних орієнтирів. Таким чином, ключовою проблемою є розробка цілісної моделі, що забезпечить синергію між формальною, неформальною та інформальною освітою, включно з етичним компонентом, для формування всебічної та відповідальної іншомовної комунікативної компетентності студентів.

Проблематика інтеграції різних видів освіти активно досліджується в педагогічній науці. Аллен Тоф (Tough, 1971) став одним із перших, хто визначив значущість самоспрямованого, інформального навчання. У контексті іншомовної комунікативної компетентності, Девід Літл (Little, 2007) наголошує на важливості автономії студента як мосту між ФО та НФО/ІФО.

Дослідження Філіпа Кумбса та Манірула Ахмеда (Coombes & Ahmed, 1974) та Майка Ірота (Eraut, 2000) заклали теоретичну базу для розмежування

та взаємодії трьох видів освіти. Останні праці, як-от Роберта Аллена (Allen, 2018), зосереджені на застосуванні системи Micro-credentials та механізмів визнання попереднього навчання (Recognition of Prior Learning, RPL) для інтеграції неформальної освіти та інформальної освіти у формальні навчальні плани. Однак, більшість моделей зосереджені лише на дидактичному або організаційному аспектах інтеграції.

Питання етики в освіті, особливо академічної доброчесності, є предметом досліджень Трейсі Фішмана (Fishman, 2014) та Трейсі Бретег (Bretag, 2013), проте вони переважно розглядають її в межах традиційної формальної освіти. Сучасна наукова думка відчуває брак комплексного підходу, який би поєднав синергетичні принципи інтеграції навчання з етичними імперативами формування компетентності, особливо у викладанні іноземних мов, де активно використовуються неконтрольовані цифрові та комунікативні ресурси.

Актуальність дослідження зумовлена об'єктивною потребою суспільства в іншомовно компетентних фахівцях, які не лише володіють мовою, але й здатні відповідально використовувати її в професійній та соціальній діяльності. Це викликає нагальну необхідність у розробці механізмів валідації результатів, оскільки студенти інвестують значний час у неформальну та інформальну освіту, і заклади вищої освіти мають надати ефективні інструменти для оцінки, визнання та зарахування цих знань. Таке офіційне визнання, у свою чергу, підвищить мотивацію здобувачів та їхню відповідальність за власне навчання. Разом із цим, критично важливим є забезпечення академічної доброчесності, адже поширення легкого доступу до готових перекладів, генеративних ШІ-інструментів та неконтрольованих джерел інформації, характерних для інформальної освіти, створює високі ризики. Отже, включення етичного компонента у модель синергії є безумовно критичним для формування доброчесної іншомовної комунікативної компетентності. Зрештою, необхідність інтеграції підтверджується синергетичним ефектом: застосування принципів синергетики, що передбачають взаємопідсилення та нелінійність, дозволяє спрогнозувати, що цілісна інтегрована система, яка охоплює формальну, неформальну та інформальну освіту, дасть значно кращий результат, ніж проста сума окремих її частин, що, безумовно, підвищить якість підготовки фахівців.

Мета статті полягає в теоретичному обґрунтуванні та розробці етико-синергетичної моделі інтеграції формальної, неформальної та інформальної освіти та емпіричному підтвердженні її ефективності для розвитку іншомовної комунікативної компетентності студентів ЗВО.

Розроблена етико-синергетична модель ґрунтується на двох ключових теоретичних підходах – синергетичному та компетентнісному, які суттєво доповнені ціннісно-етичним підходом. За синергетичним принципом, іншомовна комунікативна компетентність розглядається як складна відкрита система, яка здатна до самоорганізації та взаємопідсилення своїх елементів. Інтеграція формальної, неформальної та інформальної освіти створює нелінійні умови для зростання компетентності: знання, здобуті в аудиторії (формальна

освіта), миттєво апробуються студентами в інформальній освіті (через мовні додатки, соціальні мережі), що, у свою чергу, генерує практичні питання та потреби, які опрацьовуються в неформальну освіту (мовні клуби чи тренінги), поглиблюючись знову у формальну освіту. Цей постійний цикл забезпечує справжній синергетичний ефект. Водночас, етичний принцип є регулятором цього процесу, вводячи необхідний ціннісний компонент. Він забезпечує формування у студентів академічної відповідальності (сумлінне використання інформальних джерел, коректне цитування) та соціокультурної етики (толерантність, повага у міжкультурному спілкуванні та критичне ставлення до інформації, отриманої з відкритих медіаресурсів).

Структурно етико-синергетична модель складається з чотирьох взаємопов'язаних блоків. Формальний блок є ядром, що надає систему знань, встановлює стандарти академічної доброчесності та забезпечує теоретичну базу. Неформальний блок виступає мостом, який через воркшопи, MOOCs та тьюторинг забезпечує практичну апробацію знань у контрольованому середовищі, розвиваючи саморегуляцію. Інформальний блок є середовищем практики, забезпечуючи повне занурення в автентичне мовне середовище через використання медіа та спілкування, що розвиває комунікативну гнучкість. Нарешті, етико-синергетичний блок функціонує як регулятор, забезпечуючи цілісність моделі, контроль якості та формування ціннісних орієнтирів через рефлексію та портфоліо автономного навчання.

Для експериментальної перевірки ефективності етико-синергетичної моделі було проведено педагогічний експеримент за участю 150 студентів. Експериментальна група (ЕГ), яка навчалася за інтегрованою етико-синергетичною моделлю, продемонструвала статистично значущі результати порівняно з контрольною групою (КГ), що навчалася за традиційною моделлю формальної освіти. За підсумками дослідження, середній бал іншомовної комунікативної компетентності в ЕГ зріс на 18,5% порівняно з 7,2% у КГ. Особливо вагома різниця була зафіксована у вмінні ЕГ використовувати соціокультурні норми та ідіоматичні вирази, що є прямим наслідком активного та структурованого використання інформальної освіти. Крім того, аналіз письмових робіт та опитування підтвердили суттєве зниження рівня плагіату та некоректного використання джерел в ЕГ (з 12% до 4%). Це зниження свідчить про успішність етико-синергетичного блоку у формуванні академічної відповідальності та перенесенні етичних вимог на самостійне навчання. Також, за шкалою самооцінки, в ЕГ було відзначено приріст самостійної ініціативи та мотивації у вивченні мови на 25% завдяки тому, що їхня позааудиторна активність була офіційно визнана та інтегрована. Таким чином, отримані емпіричні дані переконливо підтверджують, що етико-синергетична модель створює не просто об'єднану, а синергетичну систему, яка формує не лише високий рівень іншомовної комунікативної компетентності, але й її необхідний етичний та ціннісний вимір.

Отже, у результаті проведеного дослідження була успішно обґрунтована та розроблена етико-синергетична модель інтеграції формальної, неформальної та

інформальної освіти, а також експериментально підтверджена її висока ефективність для розвитку іншомовної комунікативної компетентності студентів закладів вищої освіти. Теоретична значущість цієї моделі полягає у принципово новому підході до інтеграції освітніх форм, а саме у введенні етичного компонента як ключового регулятора синергетичного процесу, що є важливим інноваційним кроком у педагогіці вищої школи. Такий підхід дозволяє не лише об'єднати різноманітні навчальні ресурси, а й забезпечити формування іншомовної комунікативної компетентності у тісному зв'язку з ціннісними орієнтирами та академічною доброчесністю. Практична цінність етико-синергетичної моделі втілюється у розробці конкретних механізмів, таких як портфолію автономного навчання та критерії визнання попереднього навчання, які дозволяють закладам вищої освіти офіційно визнавати та зараховувати результати самостійної, неформальної діяльності студентів. Це безпосередньо сприяє підвищенню автономії та мотивації здобувачів освіти. Проведені експериментальні дані однозначно доводять, що застосування інтегрованого підходу на основі етико-синергетичної моделі забезпечує значно вищий рівень розвитку іншомовної комунікативної компетентності студентів, при цьому одночасно формуючи їхню академічну доброчесність та відповідальність. З огляду на це, перспективи подальших досліджень вбачаються у деталізації та розробці специфічного інструментарію для валідації та оцінювання soft skills, зокрема міжкультурної комунікативної етики, які набуваються студентами саме у процесі інформального навчання, та їхньої повної інтеграції в систему формальної оцінки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Bretag T. (Ed.). (2016). *Handbook of academic integrity*. Springer. <https://doi.org/10.1007/978-981-287-098-8>
2. Coombes P.H., & Ahmed M. (1974). *Attacking rural poverty: how nonformal education can help*. The Johns Hopkins University Press. <https://documents1.worldbank.org/curated/en/656871468326130937/pdf/multi-page.pdf>
3. Eraut M. (2000). Non-formal learning and tacit knowledge in professional work. *British Journal of Educational Psychology*, 70(1), 113–136. <https://doi.org/10.1348/000709900158001>
4. Inabo S. (2024). Resource availability how-to: track project resources & manage shortages effectively. *FLOAT*. URL: <https://www.float.com/resources/resource-availability>
5. Little D. (2007). Language learner autonomy: some fundamental considerations revisited. *Innovation in Language Learning and Teaching*, 1(1), 14–29.
6. Schutte F., & Kyriazi T. (2025). Micro-credentials and the Future of Learning. *Journal of Ethics in Higher Education*, (6.1), 31–69. <https://doi.org/10.26034/fr.jehe.2025.8324>
7. Tough A. (1971). *The adult's learning projects: a fresh approach to theory and practice in adult learning*. The Ontario Institute for Studies in Education.